VIII évfolyam. Celldömölk 1912 október 6. 40. szám

KEMENESALJA

VEGYES TARTALMU FÜGGETLEN LAP.

Megjelenik minden vasárnap reggel.
Előfizetési ára: Egész évre 8 korona, félévre 4 korona, negyedévre 2 korona.
Egyes szám ára darabonként 20 fillér.

Felelős szerkesztő:
DINKGREVE NÁNDOR

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Dinkgreve Nándor könyvnyomdája Celldömölkön.
Ide intézendők a szellemi részt illető közlemények, hirdetések és mindennemü pénzilletékek.

Október 6-án.

Arad felé szomoruan
Zúg-búg az ősz fuvalma,
Erdő-mező virágait,
Leveleit hullatja . . .
Hervadt virág, hulló levél
Arról suttog, arról beszél
Siró gyásszal e napon:
Hős vezérek tizenhárma
Hogy ment vértanú-halálra,
Bitófára Aradon . . .

Győzelemről győzelemre
Lobogónkat ragadták,
Szent zászlódat ezeréves
Drága magyar szabadság!
Érted hullott hősi vérük,
S martir-halál lett a bérük
Az aradi Golgotán . . .
De szellemük meg nem halt ott,
Szabadság virága hajtott
Kihullott vérük nyomán!

Magyar népem, e virágot
Ápolgassad, öntözzed,
Az aradi vesztő-helyre
Hullasd-hullasd a könnyed!
Fájó könnyed minden gyöngye
Hermatként hull a göröngyre.
A sirhantra, mely alatt
Hős vértanúid pihennek.
S poráből a hős sziveknek
Mindig új virág fakad!

LAMPÉRT GÉZA.

Szakszervezet felé.

Tanitók! Egy hir! Becsaptak ismét. Fizetésrendezés nincs. Ha lesz is, nem olyan, milyent kivántunk és kivánunk. Ugy hiszem, ezzel a kocka el van vetve. Megérkeztünk a Rubikon folyóhoz, melyen át kell lépnünk s vagy győzünk, vagy pusztulunk. De a harc folyik a végletekig. Deputációzás, memorandumozás eredménytelen, hát jöjjön a tanitói szakszervezet. Most már más nincs hátra. Vagy, vagy! Vallás és jelleg különbség nélkül egy táborba kell egyesülnünk, hogy a szakszervezettel ügyünket diadalra vigyük. Tanitók! — a szolidáritás, mindenek előtt.

Hogy helyzetünk oly mostoha, az — a fórumok szükkeblüségén kivül — a mi szélhuzásunk következménye. Ahány felekezet, annyi felé vagyunk darabolva. Igy az érdeklődés a közgyülések mikénti lefolyása iránt kevés, a bátorság még kevesebb. A szombathelyi nagy gyülés fényesen igazolta ezt. Ismét az évtizedes sablon uralkodott. A folytonos dicséret, a minden szó után kijáró jegyzőkönyvi köszönet, hódoló tisztelet, fiui szeretet, köteles engedelmesség, bokros érdemek hangoztatása töltötte ki az egész gyülést. Ezek annyiszor ismétlődő frázisok, hogy már a többség hátát borzongatják. És nem akad a 600 tanitó közül egy, ki oda dörögné eddig — és ne tovább. Legyen vége a sok komédiázásnak, rengeteg sérelem vár még a megvitatásra. Első dolog a sérelmek megszüntetése, csak aztán jön a többi. Nincs ember, nincs bátorság.

Hej! pedig ott a szivek, lelkek mélyén csak ugy forr a kitörni készülő elkeseredés. Csak meg kellene ütni az alaphangot, csak bele kellene sivitani a csöndbe — éljen a tanitói szakszervezet — mint egy ember harsogná: »Éljen a tanitói szakszervezet!« Ezzel megvalósulna a tanitók álma, ezzel kivivnák az annyira óhajtott fizetésrendezést. A jelen körülmények között más eszközzel célt érni nem lehet. Mert a szép szó, a kérés, a könyörgés, a nyomor, a felirat, a tisztelgés, a bölcs mérsékeltség mind, mind céltalan, sikertelen eszközöknek bizonyultak.

És a tanitók a sérelmek tárgyalása helyett mit csinálnak a gyülésen? Kaszinóznak. Egész nyugodtan végigdiskurálják a gyülést a rég nem látott pajtással. A többit aztán fene bánja.

Kemenesalján át a Balatonhoz.

Különféle források felhasználásával irta: **Benedek Vince.**

(Folytatás.)

Tájképi szempontból csakugyan senki sem kivánhat nagyszerübb látványt, mint a fenséges Balaton somogyi partjáról gyönyörködni a zalai hegyek meglepő változatosságu hegytarkaságban. Különösen a fonyódi magaslatról nézve kábitja a szemet kifogyhatatlan pazarsággal a zalai partok szépsége. A legelragadóbb pontja innen a Balaton zalai partjának az, ahol a badacsonyi nyergeshátu hegy mögött kelet felé Tátika, Csobánc bazalt alaku hegy ormai élesen emelkednek; Nyugat felől Szigliget uralja a látképet szelid romanticizmusával. Mind az a bübáj, melyet a Balaton kék tükre felett a zalai hegységek háttere alkot, csak a somogyi partról érvényesül; mint ahogyan a legnemesebb szépek szemléletéhez is kell egy bizonyos perspektiva, hogy a kép minden részlete kellőképen kidomborodjék. De vetkeznék a természet szépségei ellen, ki gyönyörüségét ne lelné abban a látványban, mikor pl. az Istvándi hegy ormáról jártatjuk szemünket a zalai panorámában. Haláp, Hegyesd, Csobánc, Gulács, Szentgyörgyhegye, Badacsony, Szigliget, regekoszoruzta tetői mind ott szegik a szemhatárt, várromok őrzik rajtuk a multnak dicső emlékeit. Badacsony hegye páratlan szépsége mellett tüzhányó hegy kráterének bemutatásával kedveskedik a tetejét járó turistáknak.

E csodálatos szépségü hegy, mely néma komolysággal emeli bazalttal pártázott fejét a magasba, régi idők: a föld harmadik korának emléke, mikor a belső tüzkuphegyeket emelt ékességül a Balaton zalai partján.

A bazalt, a dombokban heverő lyukacsos láva annak az ősi időnek a maradéka. Veszedelmes a Badacsony kitörése sohasem lehetett. A kisméretü tüzhegy inkább csak érdekes játéka volt a természetnek. Igen széles alapból emelkedik enyhe meredekséggel a hegynek fölfelé egyre vékonyuló teste. Kétharmad magasságig köröskörül szőlő boritja. Aztán meredeken, majd függőlegesen emelkedik a bazaltos orom, melynek homlokát legfölül, délen és nyugaton, bájos pártaként övezi a rétegesen fekvő bazalt. Mintha csak e hegynek csodaszép homlokáról mintázta volna pártáját a régi jó idők magyar hajadona! Kétségtelenül tündérek rejtekhelye volt e hegy; oly varázslatos, oly káprázatos az alakja!

Sajnos, ma már a Badacsonyra is rátette kezét az enyészet. Az üzlet, a milliós üzlet mozgatja az embereket. Omlik a bazalt a csákányok vágása alatt; most ugyan csupán a keleti és nyugati oldalon, de nemsokára a déli homlokon is. Üzletszerüen rontják a természetnek e gyönyörü alkotását. Lehull majd a szüzies párta, melyet Isten keze épitett; mert a kicsiny ember szemében az üzlet mindenek felett való! Csodálatos, hogy e pompás hegy pusztuló szépségeivel nem törődik senki, — ahogy vetélytársával: a Ság-hegygyel sem törődik senki. Tudvalevőleg ez utóbbit is robbantja a dinamit és

Tárgysorozat, előadó, inditvány — nincs. Minek. Kár a levegőt rontani — hangzik a vélemény. A másik csoport a folyosókon eregeti a füstöt, a harmadik csoport az utcán gondolkodik a mulandóságról. Igy megesett, hogy a nagygyülés oly szintelen, oly zavaros, oly semmit mondó volt, amilyent talán széles e hazában nem tartottak.

Nos és még más helyzet után sóhajtozik a tanitóság? Ilyen gyülések után ne várjon semmit. Vagy talán nincs semmi kivánsága, óhaja a tanitóságnak, hogy oly mélyen hallgatott Szombathelyen? Van, de mennyi van!? Fizetésrendezés, nyugdijrevizió, rendszabály módositás, iskolaszéki intézmény reformálása, a lakásviszonyok rendezése stb., valamennyi megoldásra vár. De azért mégis csönd volt. Pedig a vihar jelei mutatkoztak. Lefujták, vagy elnyomták, vagy meghátráltak?

Ha tovább is igy megy a hangulat, akkor némává teszik örökké a tanitóságot. Csak egy a vigasztaló. Nem mindenütt ily hangtalanok a tanitók. Vannak bátor, szókimondó, semmitől vissza nem rettenő tanitók is. Ma beszélni, agitálni, küzdeni kell; szemérmes koldusnak üres marad a tarisznyája.

A munkások példája mutatja, mit lehet kivivni a szakszervezettel. Elérték azt, hogy igényüknek megfelelő fizetést kapnak, jobb dotációban részesülnek, mint a tanitók és ami a fő, respektálják is hatalmukat. Lám, mit tesz a szakszervezet. Ez irányban radikálisan dolgozik az »Uj Korszak«. S megjósolhatjuk, ha nem teljesedik a tanitók óhaja, kivánsága az uj fizetésrendezésben, az Uj Korszak zászlaja alatt fog elkeseredett harcot vivni.

A tanitói szakszervezet megalakitása a mellőztetés miatt már csak hónapok kérdése.

A szabadságharc után.

1866-ban folyt le a porosz-osztrák háboru. Midőn a porosz csapatok már-már Bécset fenyegették, Erzsébet császárné elhagyta az uralkodó székvárosát és két gyermekével: Gizellával és Rudolffal Budapestre menekült, hol egy zugligeti magán-villában szállt meg. Megérkezésekor a magyar nemzet akkori vezére, Deák Ferenc fogadta több magyar főur társaságában. A magyar urak mély hódolattal vették körül a felséges asszonyt és biztositották a magyar nemzet lovagias oltalmáról. Akárcsak ősét, Mária Terézia királynét, akinek az ősök mondták azokat a történelmi nevezetességü szavakat: Életünket és vérünket a királynőnkért!

A finomlelkü fejedelemasszony sohasem felejtette el a magyaroknak ezt a lovagias bánásmódját. Visszatérve Bécsbe egy magyar hölgyet, Ferenczy Ida kisasszonyt vette maga mellé magyar társalgóul.

Megtanult tőle tökéletesen magyarul s meg akart ismerkedni a magyar nemzet történetével is. E célból leckéveket is vett Falk Miksától, a Bécsben élő jeles magyar publicistától. Falk előadásokat tartott a magyar nyelvből és a magyar történetből. Eljutottak az 1848-diki eseményekhez is. Midőn a kivégzett magyar miniszterelnöknek, *gróf Batthyány Lajosnak* történetét mondotta el Falk, közbeszólt a fölséges tanitvány.

— Hát ismerte ön Batthyányt?

— Nem ismertem, fölség, de a könyvekből tudom történetét.

— Tehát meg van irva könyvben? Szeretném olvasni. Önnek bizonyosan megvan a könyv, kérem, hozza el nekem.

— Fölség, nekem ugyan megvan a könyv, de nem hozhatom el, mert ki van tiltva az egész birodalomból.

— Talán azért mégis szabad olvasnom. Kérem hozza el.

Falk másnap elvitte fölséges tanitványának Horváth Mihály püspök, nagy történetiró művét, »A függetlenségi harc története«-t. Kérdezősködött szerzője után. Falk elmondta, hogy számüzetésben él Genfben.

— S miért nem folyamodik kegyelemért? — kérdezte Erzsébet.

— Multjánál fogva nem teheti. Miniszter volt a szabadságharc idején — felelte a tanitómester.

Néhány hét mulva a genfi osztrák konzul utasitást kapott Bécsből, hogy a rendelethez mellékelt amnesztiát (kegyelmet) azonnal kézbesitse Horváth Mihálynak, aki ekként szabadságot a kapott hazatérésre, de sohasem tudta meg, hogy kinek, minek köszönheti.

Városok olcsó élelmezése.

(V. L.) Már nem is panaszkodunk azon, hogy milyen elviselhetetlen a drágaság, mert már apatikus közönybe fulladunk az árak folytonos emelkedése láttán és még inkább azon a tehetetlenségen, melylyel a növekvő drágasággal szemben viseltetünk. Végre egy terv? Ugy látszik, mintha mentő ötlet lenne. Serényi Béla gróf földmivelésügyi miniszter a minap egy hozzá forduló ujságiró előtt terveiről nyilatkozott és szólt az előkészités alatt álló jelentőségesebb ügyekről is. Ebben az országos érdeklődésre számitható miniszteri nyilatkozatban megcsendül ezer és ezer

---

pusztitja a csakány. Mert az üzleti embereknek utódó anyagra van szükségük és a Badacsonynak és Ság-hegynek bazaltja arra nagyon alkalmas.

Jól mondja Platz Bonifác: A szabad rombolás és pusztulás uralkodik még nálunk, akárcsak a Balkánon. A természet szeretete és megbecsülése, a történelmi szellemnek ápolása távol áll tőlünk s a kulturának nevezett máz, mely rajtunk tapad, nem érzi szükségét a nemesebb ideálok ápolásának. A természetnek eme remek, csodás alkotásait meg kell menteni, mig nem késő!

E hegyek mellé csatlakozik Tihany ezernyi szépségével. Minden Balatonlátogató tudja, hogy ez is egyik kiváló szép pontja ennek a jó kedvben megteremtődött vidéknek. Értékessége, hogy zajtalan időben »Tihany szőke, riadó leánya« is hallatja néha a szavát. Ha a történelmi emlékek, az emberi kéz mit sem segitenének, hogy e szépséget emeljék, a természet maga már oly bőkezü volt, hogy minden emberi mesterkedés csak **kontármüvészetet** alkothat mellette.

Ahogy Kisfaludy Sándor szokta mondani: a Balaton romántos partjain a természet annyi piktura-remekével oly sok nemzeti emlék és hagyomány olvad édes harmoniába! A költői lélek elmélyed a szépségekben és imádva csodálja a Teremtő alkotó erejét.

Nincs Európának olyan vidéke, mely szépségben mérkőzhetnék a Balaton bűbájos vidékével és nincs olyan tava, mely nagyszerüségben vetekedhetnék a Balatonnal. Regényesebb, vadabb, szemet káprázatóbb partja lehet más tónak, de nincs szebb, beszédesebb, hatalmasabb tükre, nincs ilyen vize, ilyen fénye, ilyen szine, ilyen mosolya, ilyen fensége.

Ha partodon megállhatok s tekintetem végtelennek látszó felszineden áttekint; ha regéket suttogó szellőd megérint; ha áttekintem azt a bűvös panorámát, melynek háttere a távoly ködébe burkolózó zalai hegyhát tarka-barka présházaival, apró-cseprő falvaival, sötét szinü erdőségeivel, — előtere pedig az a vitorlásokat ringató szőke viz-szin: én nem tudom, gyermek vagyok-e, szerelmes vagyok-e, vagy tán elragadtatásomban az embernél több . . .!? Csak azt az egyet tudom, hogy a vér arcomba szökken, hogy a szivverésem meg-megáll: hogy aztán annál sebesebb dobogásba csapjon át.

Aki nem látta a Balatont s nem időzött partjain, az nem ismerheti e megmagyarázhatatlan érzést. Igaza van dr. Mangoldnak, a Balaton egyik imádójának, hogy »csak az képes magának a Balatonról helyes fogalmat alkotni, aki ennek közelében időzött«.

Jókay mondja: »Csodás kettős ereje van e tónak: a testet megedzi s a lelket elkomoritja. A mell felszabadul, az étvágy kegyetlenül követelő lesz; hanem amellett valami méla, bánatos érzés lepi meg a kedélyt, mely a regevilágba andalit vissza.«

Kossuth Lajos az ő ragyogó stilusában a varázslatos tavat igy diszöliti: »Este van, — azon esték egyike, melyeknek szelid nyugalmában a számoló ész elandalodik, minden gondolat a szivben terem, az emlékezet pá-

kis egzisztencia aggodalma, vágya és mintha a remény sugara is felcsillanna. A miniszter ugyanis számba veszi a fix-fizetésből élő tisztviselők és az önálló kereseltel bíró kisiparosok és kereskedők mai nehéz helyzetét, az élet drágaságának elviselhetetlen voltát és mivel leginkább a városban lakók érzik ezt, itt akar mélyrehatóan intézkedéssel segíteni.

A segítés módja reális és ügyes. A helyi fogyasztás céljaira akar állami segítéssel a városokban nagyobb zöldségtermelő telepeket létesíteni és egyuttal a kertgazdaságra ismereteinek terjesztésére munkásképző iskolákat létesíteni. A piaci drágaság a termelési rendszer mai állása mellett nem enyhíthető. Valóban sürgősen szükségünk van arra, hogy áttérjünk a szántóföldi kertgazdaságra, mely olyan egészen ujnak hangzik, hogy olvastára hirtelen megállunk: mit akar ez a jó ember a szántóföldi kertgazdaság emlegetésével? Semmivel sem többet, mintha a bolgár kertészetet emlegetnénk. Mikor azt látjuk, hogy egy bolgár paraszt minden szivfájdalom nélkül képes százhatvankétszáz korona földhaszonbért holdanként fizetni és mégis egy nyáron át, termelve salátát, hagymát, zöldséget, főzelékféleket, ugorkát, — nemcsak hogy a földárendát könnyedén fizeti, hanem őszre kelvén az idő, felszedvén a bolgár káposztáját is, bő nadrágjával elmasiroz bolgár hazájába és bizony jó csomó pénzt is visz haza.

Mikor ilyesmit látunk, lehetetlen, hogy ne kivánjuk a szántóföldi kertgazdaság terjedését, annál inkább, mert nem jön mindazonáltal hozzánk elég bolgár, aki egymással konkurálna és ezek a ravasz keleti emberek ugy helyezkednek el az országban, hogy egymással versenyezniök ne kelljen és igy a piacon majdnem maguk uralkodnak, amellett dacára intenziv termelésüknek, a keresletet kielégiteni nem tudják.

Azt szoktuk mondani, hogy a magyart kertkulturára meglanitani és még inkább vele a pepecselő munkát megkedveltetni nem birjuk. A tapasztalat mást bizonyit. A Balaton mentén létesült, hogy ugy mondjuk magyar bolgár kertészet fényes példája annak, miként simul a magyar az uj korszellemhez és hogyan, mily serényen tanul el uj gazdasági fogásokat. Somogy déli partján, talán épen Koppány magyar vezér ősei, kóstoltak bele a bolgár kertészetbe és mivel a Balaton mentén kitünő értékesitési piacok vannak, daliás somogyi atyánkfia oly serényen rendezte be az öntöző művet, használja a locsolót, a kis kapát, a gereblyét, hogy öröm nézni. És hogy nemcsak a bolgárok tündérkezén adja ki a szűz magyar föld az ő megcsodálandó szép piros paradicsomalmáját, hogy Mautner diadaláról hallgassunk, azt leginkább a Balaton parti magyar bolgárok telepeinek megszemlélése után látunk.

Minden krajcár jövedelmet ki vett volna számba, a bevallás »lélekre« ment, de igy is mondhatjuk, hogy a kataszteri holdanként a siófoki magyarok bolgárkertészkedése annyit jövedelmezett, hogy ezzel legfeljebb a kolozsvári állami gyógynövény kisérleti telep versenyezhet. Hogy a balatonmenti népélelmezésre valami áldásosan hatott volna a terv, ez egy kicsit merész állitás volna. De mihelyt lesz a Balaton mentén kellő szántóföldi kertgazdasági kultura és a fogyasztás kevesebb lesz, mint a termelés, akkor majd kialakulnak helyesen az árak.

Ugyanezt mondhatjuk közélelmezésünk javitására nézve általában. Minden attól függ, hogy a földmivelésügyi miniszter mértékben fog impulzust adni a szántóföldi kertészkedés megkedveltetésére és hány mintatelep létesül az országban. Mert azt már látjuk, hogy a magyar minden rentábilis dolog után nagy kedvvel nyul. És semmi kétségünk abban, hogy a szántóföldi konyhakertészet menni fog, ha erre buzditó kormányintézkedések tétetnek és ilyen mintatelepek, munkásképzéssel kapcsolatosan létesülnek.

Talán nem politika, ha ezért a közgazdasági vállalkozásért leginkább a gondba borult konyhapénzükkel kijönni nem tudó háziasszonyok nevében üdvözöljük a kezdeményező minisztert!

Visegrádi naplótöredékek.

Valami nagyszerü, megnevezhetetlen, emberfeletti érzés tölti el egész valómat, midőn belépek egykori királyaink valamikor nagyszerü és diszes várának romjai közé. Olyan érzés ez, amelyben szeretném, ha szárnyaim támadnának és igy visszarepülhetnénk az évek hosszu, szinte végtelennek látszó során át e dicsőségesen uralkodó királyok fényes korszakába.

A visegrádi hegy legmagasabb pontján, Visegrád történi nevezetességü várában vagyok. Egymásután elevenednek meg előttem a mult eseményei, amelyeknek emlékei e régi várhoz füződnek. Megjelenik előttem e várnak alkotója az Anyou házból származó VIII-ik Lajos nápolyi királynak erőskezü fia, Robert Károly, akinek uralkodása alatt e vár oly kiváló fénnyel volt berendezve, aki oly számos hadjáratban szerzett dicsőséget a magyar névnek, aki oly hamar rendet teremtett ebben az országban. Megpillantva a becsületére oly nagyon féltékeny Zách Klára sirját, eszembe jut Róbert Károlynak a Zách család felett hozott szörnyü itélete. Magam elé idézem e kegyetlen itélet megsemmisitőjét, a jószivü és könyörületes Nagy Lajost, kinek dicsőséges uralkodása alatt érte el hazánk nagyságának tetőpontját. Előttem látom a szavát meg nem tartó, trónjavesztett Salamon királyt, midőn unokaöcscsének katonái meglánczolva, a hegy lábánál elterülő és a később őróla el nevezett toronyba (Salamon tornya) elzárják. Mondhatom, nincs kellemesebb dolog, mint a multak emlékeibe burkolódzni.

---

raképei feltünni szeretnek a tárgytalan merengés előtt s a jövendőnek sejtelmeivel gőzalakokként egybeolvadnak. S mi mondhatatlanni gyönyörü az ily gyönyörü este Füreden! Ablakom előtt suttogva terül el a Balaton, mint egy nagyszerü tükör, melyet önszemléletére alkotott a Mindenható. Amott a távol láthatáron, ahol Somogynak alacsony partját az esthomálynak leple födözi, szelid aranyfényében kél a teli hold, keresztül az egész rezgő vizszinen egy sugárcsomót lövelt, leirhatatlanul bájost, gyönyörüt. Szép ez a Balaton, szép mindenkoron; szép, midőn csendes, foltonként szinét változtatja; szép midőn medre mélyéből az üvöltő szél sötét habokat paskolgat föl, szép, midőn a vihar közelgetését haragos földszint öltve jelenti, de legszebb, mondhatlanul szép, midőn a kelő nap az első sugárt, vagy a teli hold bájos fénycsomót gömbös vizszinén végig lövel. Ki a mindenható mosolyát egy földi képben látni sóvárog, azt nézze meg.«

Hazánk igyik kiváló tudósa, Platz Bonifác dr., arról is ismeretes, hogy különböző szakközlönyökben, folyóiratokban ismeretterjesztő, többnyire szépen megirt földrajzi cikkelyeivel oktatja a közönséget és nemesiti a szíveket.

Egyik szép irásában elvezet bennünket a Balaton vidékére, igy irván a magyar tengernek lelket elbüvölő szépségeit: »A vonat, mely Lepsényből lefelé indul, csakhamar hatalmas lőszfalak közé kerül. A jobbra eső lőszfal egyszerre megszünik s a part meredeken zuhan le a mélységbe s elénk tárul a Balatonnak felséges tükre. Aki először látja e tüneményt, lát, lát, — de nem tud a képen eligazodni. Ugy tetszik neki, mintha a látóhatár párkányán állna s allatta nagy messzeségben az égbolt mélységei tárulnának föl. A viz tükre összefoly a kéklő éggel. Csak pillanatok mulva, mikor a veszprémi és zalai távoli partok sötét vonalai szemébe ötlenek akkor kezdi észrevenni és látni a Balatont. Mint sima tükör huzódik Közép-Európának e legnagyobb és legszebb tava a végtelenségbe! Legszebbnek mondom szándékosan. Mert Svájcnak tavait, tengerszemeit égbe meredő erdők és havas szirtek környezik agyon, de későn kel fel számukra a nap és korán vesz bucsut tőlük. Levegőjük hideg; felületük jórészt komor, környezetük sötét. Ellenben a Balaton verőfény mellett a magyar Alföldnek mosolygása, telve derüvel, szinnel és vonzó melegséggel!

Nagyon sok nyáron át töltöttem hosszabb-rövidebb időt a Balaton partján, Badacsonyban. Élveztem e kettőnek csodálatos harmoniáját, melyek ugy összeillenek, mint két egymást szerető tündértestvér. A Balatonnak játszó nyugtalansága, a Badacsonynak komoly, magasztos nyugalma megigézik a lelket s aki egyszer élvezte a szépnek harmoniáját, élvezni kivánja máskor is.

(Vége köv.)

Elmélázva tekintek végig a kékvizü Duna szemközt fekvő partján elterülő hegyeken, amelyek itt mintha végtelen messzeségben huzódnának el. Merengésemben nem tudom azonnal felfedezni e táj festőiességét, amely a természetnek mintegy gyöngyét képezi és amely, ha külföldön volna, kellő ápolásban részesülne és megfelelő gondját képezné bizonyos tényezőknek, csodájára járnának a világ minden részéből. Nem birom mindjárt észrevenni azt az elragadó, kertszerü, kétoldalt végighuzódó hegyláncalkotta völgykatlant a szédítő mélységben, amelynek szépségét különösen az azt kettéválasztó Duna vize emeli. Alig látom az alant hömpölygő, jóreszt nyaralókból álló szines tömeget, alig veszem észre a fentről dióhéjnagyságunak látszó csónakokat, amelyek oly nagy számban uszkálnak a folyam vizén. Az a bizonyos erzés lenyügözött, hatalmába keritett.

És e hosszu öntudatlanságomból csak a nagy zajjal, nagy csattogással arra robogó pest bécsi expressz vonat térit magamhoz. És most nagy gyönyörüséggel legeltetem szemeimet az elém táruló képen, mohón tekintetemmel szinte felfalni szeretném azt. De a tüdőm is mindjárt észreveszi az itteni és a füsttel telt pesti levegő közötti óriási különbséget. A tovább rohanó vonat irányába tekintve megpillantom a szép Gizella-telep fürdőt szép szanatoriumával, ahol ép most köt ki a budapesti kirandulókkal telt propeller. Később észreveszem a Duna balpartjan fekvő Nagymarost, e baratságos kis falut az ő nyilegyenes és permentes utcáit, tisztaságtól ragyogó szép cserépfedeles házacskáit. Tovább hordozva tekintetemet, az alattam elterülő tisztán villákból álló Visegrádot pillantom meg, ahol különösen Görgey Artur és az afrikai orosz anvadászatairól hires Zubovich Fedor, a bátor huszárkapitány, valamint egy angol lord gyönyörü villai vonják magukra figyelmemet.

No de forduljunk egy kicsit kelet felé is! Szemeim megpillantják a közelfekvő Kismaros nevü magyarlakta községet. Nagy fájdalom tölti el szivemet, ha összehasonlitom e helységet a szomszédos Nagymarossal. Ott gyönyörü csinos házak sorakoznak egymás mellett, nyilegyenes utcákat képezve, emitt szétszórtan, minden szimmetria nélkül. Ott csupa cseréppel fedett, szép verandával és kertekkel ellátott házacskák láthatók, emitt piszkos és büzös udvaru, szalmával fedett, sárból összetákolt, nyomoruságos viskók. Ott bármilyen eső esik, a sárnak még nyoma sincs, emitt esős időben a városi ember órákig tanakodik magában, hogy hova lépjen és valóságos tojástáncot jár az óriási sártengerben.

Pedig a nép itt mindenütt egyforman gazdag. Nem tudom tehát megérteni, hogy a kismarosi magyarok miért nem tanulnak tőlést, miért nem tanuljak meg a rendes gazdálkodást a nagymarosi svaboktól. Hiszen ez rájuk nézve nagy anyagi haszonnal járna, mert ha a községet megfelelően ápolnák, ide is nagy számmal jönnének a nyaralók. Kényelmes megélhetést nyujtana ez nekik. Nem tudom, miért van az, hogy mig Nagymaroson egy szépitőegylet az elöljáróságal karöltve dolgozik lankadatlanul a helység csinositásán, addig Kismaroson e dolgokkal senki sem törődik és igy a helység kereseti forrásának egyik termékeny talaja parlagon hever.

Ilyen elhanyagolt állapotban vannak a magyar falvak általában. A legtöbb helyen visszataszitó képet nyujtanak a szemlélőnek, sárból épitett ferde kunyhóikkal és éktelen utcáikkal. Télen egy sártenger az egész falu, mig nyáron a fullasztó portól valóságos tuberkulózis fészek. Legfőbb ideje már, hogy a községi elöljáróságok, valamint a vármegyék közigazgatása, kiki saját működési körében hozzálátnának ezen állapotok megjavitásához, mert a müvelt nyugat államaiban az ilyesmi már nem igen található.

F. J.

Cigány-virtus.

— Mese. —

Valamikor regen
Egy falu végen
Munkakedvtől szinte égve
Összegyült a falu népe.
Áso, kapa, lapát, csákány
Volt öregje, ifja hatan,
Asszony, gyerek
Azonképen neki eredt:
Kinek ép volt keze, lába
Bele állott a munkába.
No de volt is ottan munka
A nagy dülő-utba.
Mert egy roppant nagy hegyomlás
Lezuhant reája.
S nem lehetett kikerülni
Sem hajszra, sem csára,
Ugy hogyha a falu népe
A városba akart menni.
Öt-hat mértföld kerülővel
Tudta ezt megtenni.
Fejvakaras, meg dörmögés
Nem segithet e bajon.

Szólt a biró — el kell hordni,
Ezt a halványt magyarom!
Ezert gyült hát az alvégre
Egész falu dolgos népe.
Hát amint ott megkezdik az
Ásást, furást hevenyén,
Putrijából Zsiga cigány
Kibujik és oda mén:
»Mi les ebből
Ha elkésül?«
Kérdi vigyorogva:
»Az omlast elhordjuk innen«,
A biró azt mondja.
Ej, hát ennyi nép kell ennek?
Egyet mondok kigyelmednek:
Egykettőre eltün innen
Ezs a roppant nagy halom,
Egy nap alatt elpusztitom
Egymagam, ha akarom!
Kétkedik a biró, ámde
Másat gondol azután:
Hátha nem is szélbe beszél?
Hisz varázsló a cigány.

— No hát Zsiga, ha elhordod,
Üres zsákkal nem maradsz,
Mint az angyal, ugy beröfög
A putridhoz hat malac.
Nosza fogj is mindjárt hozzá:
S ha elhordod egy napon,
A malachoz való finom
Pálinkát még ráadom.
Átalteszi más fogára
Zsiga mester a pipát
S igy adja meg a szép szóra
A mosolygó replikát:
Amit mondtam, állom is azt:
S hogy mondtam? Ha akarom.
Csakhogy azs a bekkenő, hogy
Én bizsony — nem akarom.
Egy szó mint száz: csak a falu
Hordta biz el a hegyet,
Mert Zsiga csak cigánykodott,
Más szóval csak hencegett.

Sok ember van, ki nagyokat
Igér tele szájjal,
De ha tettre kerül a sor,
Nevetve ellabal.

Gábor diák.

HIREK.

A király nevenapja. Dicsőségesen uralkodó Első Ferenc József apostoli királyunk, nevenapján (október 4.) az egész országban ünnepeltek, különösen a tanulóifjuság rendezett fényes ünnepségeket, a templomokban pedig hálaadó istenitiszteletet tartottak. Nálunk délelőtt a közönség és az ifjuság a kath. plébániatemplomban gyült össze, ahol a hatóságok képviselői is megjelentek.

Mindenható nagy Istenünk,
Arra kérünk tedd ezt velünk:
Mig magyar lesz a világon,
Firol-fira messze száljon —
Ferenc József dicsősege
Soh' se legyen annak vége!

Tejcsarnok és tejdrágulás. Városunknak mintegy ötezer tejfogyasztója számára hordták be a közeli uradalmak tejterméküket és adták le a tejhordók egyes házakhoz. Mig ez a rendszer állott fenn, csak türhetők voltak az állapotok, 14—16 fillérert szerezték be a tejnek literjét, most azonban pár év óta megváltoztak a viszonyok. Átokként küldetett nyakunkra a tejcsarnok, hogy bennünket »jótéteményeivel« boldogitson. Mikor az életfentartási viszonyok napról-napra elviselhetetlenebbekké válnak, akadt egy valaki aki kieszelte, miképpen lehetne a drágaságot valamely téren még fokozni. Kezdte működését azzal, hogy a közeli tejtermelők áruit szerződésileg olcsó pénzért lekötötte magának, hogy ő viszont az összevásárolt tejeket tetszőlegesen felemelt árért a fogyasztóknak ismét elárusithassa. Annakelőtte még csak elviselhető viszonyok között éltünk, mert a termelők egymásnak voltak konkurrensei, ma azonban a tejcsarnok, mint ilyen, egyedül álló vállalat és sajátmaga szabja még a tejárakat, természetesen nem a fogyasztók üdvére és jólétére, hanem a saját hasznára. Mikor a tejcsarnok nálunk megnyilt, a 16 filléres tejárak egyszerre 20 fillérre emelkedtek, a 48—52 filléres tejszin ára pedig fokozatosan emelkedni kezdett ugy, hogy ma már a tejet a tejcsarnokban 22 fillérért bocsátják áruba, a tejföl pedig 1 korona 20 fillérért. Szóval azt a methodust követte, amit az

egyszeri ember, aki ölebecskéjének farkát akarta tőben levágni, de hogy ne fájjon szegénynek olyan nagyon a műtét, a farkat részletekben metszette le. Ez a horribilis áremelkedés alig két esztendőnek a fejleménye. Hogy most már mit hoznak számunkra a további évek, borzalommal gondolhatjuk el. A mult években általános volt a panasz, hogy kevés takarmány termett. A tej drágulását akkor ezzel próbálták indokolni. Vajjon mivel menthető a tejdrágulás most, midőn a takarmányban bő termés van, a korpa is netto négy koronával olcsóbb, mint a mult évben volt. Egyszerűen merénylet történt a fogyasztók érdekei ellen, akik amugy is görnyednek az életviszonyok sulya alatt. Feleméltésre méltónak találjuk még azt a körülményt, hogy a helyzetet nálunk néhány uradalom és bérlő is dominálja. Ezek kartellirozzák az árakat, ami nem megvetendő differentiákat eredményez a saját javukra. Négyszáz liternyi átlagos tejproduktum mellett 2 fillérnyi áremeléssel nem kevesebb, mint háromezer korona évi jövedelememelkedés mutatkozik. Ezért a pénzért érdemes időnként ötletszerű 2 filléres áremelést alkotni, csakhogy ezeket az ötleteket nekünk kell keservesen megizzadni. Figyelmeztetjük az illető tejmanipulánsokat, ne tegyék próbára a fogyasztók türelmét és fizetési képességét, mert a hólyagot is csak addig lehet fujni, mig anyaga engedi, azután megreped, nagy durranás jelzi, hogy többé már nem lehet falát fesziteni.

Csak egy virágszálat. A jószivü emberekhez! Mikor a napfényes mezőkön elhervad a virág és elfakul a gyep, akkor kivirul a holtak csöndes birodalma. November elsején virágok fergetege borul a sirhalomra és lobogó lángok fénye deriti az őszi borulatot. Mintha a tavaszi és nyári örömökért mennénk vezekelni, oly különös az életnek ez a bevonulása a temetőkertbe. Mi okozza a legtöbb szenvedést a mi insol[illegible] sujtott szegényhazánkban? Mitől borus [illegible]nyi tekintet? Mitől sápad és sorvad el annyi emberarc? Egy rettenetes betegség dul [illegible]unk közt, amit nemzeti betegségnek is lehetne nevezni és ez a tüdővész. Akiket szörnyü hatalmába kerit, azok tehetetlenül vergődnek. Kevesen vagyunk és e kevesek közül fél millió megfertőzött tüdővészes embertársunk jár kel közöttünk és évről-évre e rengeteg számból 80000 embert kérlelhetetlenül ragad el a tüdővészes halál. Pedig nagy részüket meg lehetne menteni az életnek. Csak segiteni kell rajtuk, életnyomorusagukat elviselhetőbbé kell tenni, beteg, lazas testüket puha ágyba kell fektetni, zörgő, roncsolt tüdejüket tiszta, uj levegővel kell felüditeni. Halottak napján a virágos sirhalmok előtt gondoljunk a szerencsétlen élő haldoklókról. Oly könnyü módja van a segitésnek. Mindenki csak egy szál viraggal kösön kevesebbet a drága halottnak szánt koszorúba és ennek a virágszálnak árát hullajtsa az irgalmasság tarsolyába. A József Kir. Herceg Szanatorium Egyesület harcot indított a tüdővész rémes pusztitása ellen és népszanatoriumaiba, tüdőbeteggondozó intézeteiben sok ezer és ezer ember nyer gyógyitást, segitséget a maga rettentő baja ellen. »Csak egy virágszálat!« A sirokon a többi virágszál mesélni fog a sirban nyugvó halottaknak arról a elmaradt, megváltott virágszálról, amely fent az Élet felszinén, a szegény, szenvedő embertársak utolsó napjait, utolsó életévét szépiti még. Jószivü emberek! Hullajtsátok egyetlen szál virágnak értékét a gyüjtőtarsolyokba! Szent vám az, amelynek révén a halál uljáról visszatérnek a tüdővész szomoru áldozatai. Ezek a szál virágok lesznek a Teremtés kertjének legszebb virágai. Mentsük meg a tüdőbetegeket! Az emberi irgalom nevében: a József Királyi Herceg Szanatorium Egyesület Budapest, IV. Sütő-utca 6. sz. — Önkéntes adományokat lapunk kiadóhivatala is elfogad, továbbit és nyilvánosan nyugtáz.

Szinház. Az a hosszu intervallum, mely a szinészet terén nálunk beállott, egy cseppet sem fokozta a szinházlátogatók pártolási kedvét. Pedig jogosan tételezte fel rólunk Szombathy Nándor az itt működő társulat igazgatója, hogy a publikum kiéhezetten fog tolongani a jegypénztár körül, ha ő beteszi lábát hozzánk. Ő csalódott, de mi nem, mert itt vajmi kevesen vagyunk, akik a szinművészetért rajongunk. Napról napra üres ház előtt tartatnak az előadások, pedig, akik már élvezték az előadást, a társulat játékáról a legkedvezőbben nyilatkoznak. Egy-két darab kivételével a legujabb szerzemények kerülnek szinre s igy mindenképpen megérdemli a társulat, hogy a közönség részéről melegebb pártfogásban részesüljön.

A vasvármegyei mütörténeti kiállitás vezetőségétől lapunk zártakor vettük a következő értesitést: Van szerencsénk értesiteni, hogy igazgatóságunk mai ülésén foglalkozott a kiállitás meghosszabbitásának gondolatával. Ezen propositiot azonban elkellett ejteni, mert több akadály merült fel ellene. Hogy azonban a közönség kivánságának lehetőleg eleget tehessünk, elhatározta igazgatóságunk, hogy a látogatás idejét 2 órával meghosszabbitja s igy október 3, 4, 5. és 6-án a kiállitás reggel 9-től este 8 ig tekinthető meg.

Tanitógyülés. A szombathelyi r. kath. tanitóegyesület kemenesaljai köre e hó 7-én délelőtt 10 órakor [illegible]ölkön tartja rendes őszi gyülését. A gyülésen Virágh Károly papóci tanitó tart gyakorlati előadást, Gaal Ferenc a négyzetre emelés egyszerübb módját, Kováts Sándor pedig a négy alapmüvelet poén-próbáját ismerteti.

Angyalcsinálás. Németh Teke Ádámné beledi asszony a magzatelhajtásban nagy praxist szerezvén magának, szolgálatát felajánlotta több bajba jutott leánynak és asszonynak is. A korsó azonban nem tart örökké, előbb-utóbb összetörik. — A csendőrségnek ugyanis feljelentés érkezett arról, hogy Némethné Kecskédre is attette működési körét és ott Horváth Jánosnétól kapott működési körébe vágó megbizatást. A nyomozás megerősitette a vádat, az angyalcsináló asszonyt a csendőrség letartóztatta és átadta a szombathelyi ügyészségnek. Némethné hasonló üzelmekert már büntetve volt.

Hirtelen halál. Tolnber Sándor Kemenesmagasi gazdálkodó 19 éves leánya hirtelen elhunyt. Halálát szivszélhüdés okozta. Temetése tegnap ment végbe nagy részvét mellett.

Aki a más szőlőjét dézsmálja. Horváth László sági lakos, aki egyszersmind a Ság-hegyen szőlőbirtokos is, ha csak szerét tehette, levagdosta szomszédjainak tőkéjéről a mosolygó fürtöket. Günsberger Ignác most rajta érte Horváthot a szőlőlopáson és feljelentette. A szolgabiróság tekintettel, hogy nem az első esetről van szó, Horváthot 60 koronával büntette.

Székely Ferenc igazságügyminister diszpolgársága. Szombathely városa, mint értesülünk, a város szülöttjét és jelenlegi képviselőjét, Székely Ferenc igazságügyminiuszter a csütörtöki gyülésen diszpolgárává választotta.

A tanitók egyéves önkéntessége. Tudvalevően, a tanitók az uj véderőtörvény értelmében a magyar királyi honvédségnél teljesitenek egyéves önkéntesi szolgálatot. Értesülésünk szerint a vallás és közoktatásügyi miniszter a tanitók eme kötelezettségét könnyitendő, gondoskodni kiván afelől, hogy az állásban levő tanitók, tehát ugy az államiak, mint a községiek és felekezetiek, tényleges katonai szolgálatra való bevonulásuk esetén, annak időtartamára összes illetményeik élvezetében meghagyassanak és a katonai szolgálatban töltött idő azok fokozatos előlépéseinél beszámittassék, viszont ezzel szemben a szorgalmi időre járó helyettesités költségeinek viselésére köteleztessenek.

Szüret. A vásárosmiskei hegybirtokosság az ezévi szüretet f. hó 7-én kezdi meg.

Pontosság, gyorsaság, megbizhatóság jellemzik Az Est hireit, pártatlanság, függetlenség Az Est politikáját, jólértesültség, őszinteség Az Est közgazdasági közleményeit, tartalmasság, pártatlanság Az Est sportrovatát: épen azért minden olvasónk jól teszi, ha ezt a napilapot az itteni árusitónál naponta megszerzi vagy pedig ha a környéken lakik, ahova az árusitó lapot nem kézbesit, közvetlen Az Est kiadóhivatalánál előfizetéssel megszerzi. Mutatványszámokat szivesen küld Az Est kiadóhivatala (Budapest VII., Erzsébetkörut 20.) mindenkinek, aki a mi lapunkra hivatkozik.

Tolvaj borbélysegéd. Mult hó 25-én éjjel Schuszter Kálmán borbélysegéd összeszedte gazdájának Horváth József borbélymesternek holmiját és megugrott vele. A megtévedt fiatalember ruhaneműeket, borotváló szerszámokat stb. lopott s azoknak egy részét másnap reggel Pálovits József helybeli zálogintézetében 8 koronáért elzálogositotta s az igy szerzett pénzen elutazott. Hogy hova, nem tudni, de talán a meginditott körözés nyomára fog vezetni.

Háboru lesz, beszélik mindenfelé az emberek, de a nők sokkal fontosabbnak tartják azt, hogy **Sommer Lajos** füszer-, lisztés gyarmatáru kereskedésében (Nemesdömölki-utca) jól és olcsón tudnak bevásárolni.

Tolvaj borbélysegéd. Horváth József czelldömölki borbélytól Schuszter Kálmán szentgotthárdi születésü borbélysegéd ellopott 3 drb borotvát, 1 ollót, 1 fenőszijat stb. mintegy 100 korona értékü holmit s azóta nyoma veszett.

Tanitóból szerzetes. Budapestről irják lapunknak: Még a mult év október havában történt, hogy a nagytapolcsányi róm. kath. tanitók gyülésén Huszárik Győző merőczei tanitó is felszólalt. Beszédében izgatott az állami iskolák ellen, amelyről kijelentette, hogy nem tudnak nevelni, mert nem adnak igazi lelki táplálékot, tiszta jellemet. Járossy Gyula nyitrai tanfelügyelő feljelentésére a közoktatásügyi miniszter elbocsátotta állásából az akközben Ardánfalvára kinevezett tanitót. A községi iskolaszék azonban hónapokon át ujat huzott a miniszterrel, ki végül is felhivta az iskolaszéket, hogy más tanitót válasszon, különben megvonja az államsegitést. Hosszas habozás után végre engedett az iskolaszék, uj tanitót választott, Huszárik pedig belépett az iskolatestvérek [illegible]rendjébe Nagybajnán.

Nem sikerült lopás. A győri rendőrkapitányság a jánoshazi csendőrséget értesítette hogy Márkus Pál egyházas-hetyei lakos Nagy I-tván győri lakostól egy pár lakkcipőt, egy forgó pisztolyt, keztyűt, zsebkendőket lopott s megszökött. A csendőrség okt. 2-án az említett tárgyakat Egyházashetyén megtalálta és az illetékes helyre küldte.

Kántor-választás Sárváron. A napokban töltötték be Sárvaron a 16 év óta üresedésben levő kántori állást Kapdebó Kálmán petrozsényi tanítóval.

Jászberényben 150 K lakásbér-pótlékot szavazott meg a képviselőtestület minden tanítónak — Locsmándon nagy ünnepségek között avatták föl az uj róm. kath. népiskolát. Gyönyörü, modern épület, praktikus és mintaszerü. Szerencsés az a község melynek Eszterházy hercege van. De e[illegible] meg hogy a róm. kath. [illegible] hellyeli ág. ev. vallásuak is szépen adakoztak.

Mágocs-puszta vallásalapitványi uradalom megfölebbezte a [illegible] költségadót azzal az indokolással, hogy ott nincs szükség iskolára. Persze! Elvonja az ingyen munkásokat az uradalomtól! Eddig a mindennapi iskolaba 35, az ismétlőbe 16 gyermek iratkozott be, pedig — ugy-e a »N. J.« — az uradalom az őszi munkát még nem fejezte be. — *Munkács* vármegyében 600 [illegible] az idei összeirt tankötelesek és 500-zal iratkozott be mégis kevesebb, mint [illegible] — *Győr* vármegye törvényhatósága a horvátországi magyar Julián egyletnek 500 koronát szavazott meg. — *Lőcse* az [illegible] tanítóknak két-kétszáz kor. családi pótlékot szavazott meg, a más vallásuak részére az illető egyházközségekhez utalt hasonló segélyt.

Ungyilkos. Szegény, talán magával is meghasonlott fiatalember ment Somlyóvásárhelyről Sárvárra, aki már Czeldömölkön is járt-kelt, hogy a »Tilos«-erdőben dobja el magától az életet. Csak 23 éves volt, mesterségére nézve badogos-segéd. Ugyanhát miért akasztotta fel magát? Nem volt keresete? Nem talált [illegible] ha valaki ma-nap dolgozni akar, az alkalmazást kap. Csakhogy sok ember van, aki épen akar ugy, hogy — dolog nélkül! . . . Meghalt . . . talán más világon talál alkalmazást . . .

A bécsi községtanács ülésén hevesen ellenezték, hogy hitoktatói segély cimén 1000 koronát fogyasitsanak. Több szónoktól megvonták a szót, négyet kitiltottak az ülésről, de a segélyt még sem szavazták meg.

Háborus hirek. Mire e sorok napvilágot látnak, a Balkánon már megszólalnak az ágyuk és ropognak a puskák, mert e négy, kis állam: Görögország, Szerbia, Bulgária és Montenegro hadat üzent a nagy ottoman birodalomnak. Montenegróból mondta egyszer hogy a háborúhoz 3 kellék kell: pénz, pénz és pénz, a mai nehéz pénzviszonyok mellett az államok ha meg is szerzik azt a sok milliót, kérdés marad: a sok emberélet, amit egy háboru áldozatul követel, föléri-e az elért eredménnyel!?

Apróságok. Biró: Vallja csak be szépen, hogy sikkasztott. A tagadás itt mit sem használ.

Vádlott: Azt nem lehet bizonyosan tudni.

*

Biró: Vallja be vádlott, hogy lopott és ne tartóztasson itt föl bennünket a munkánkban.

Vádlott: Már bocsánatot kérek, de ilyen komolyan nem végeznek velem az urak.

*

Vizsgálóbiró: (a tanúhoz): No hallja, ez már mégis csak sok! Mióta itt vagyok, [illegible] tizenötödször van magával dolgom!

Terhelt: Hát tehetek-e róla, hogy a nagyságos urat még nem léptették elő.

Az oláh cigányok.

— Vége. —

Hanem annyi bizonyos, hogy legfeljebb 4—5 évszazad óta vannak Európában, mert, ezen idő előtt sehol sem találunk róluk említést, mig később már mindenhol gyakran találkozunk velük. Valamint bizonyos az is, hogy 2—3 évszázad óta alig találunk Európában olyan országot, a hol cigányok nem laktak volna, vagy nem laknának. Megtalálhatod őket északon ugy, mint délen, Spanyol és Franciaországban, Portugaliában, Itáliában és Törökországban ép ugy, mint Német vagy Lengyelországban, Hollandiában és mindenhol — és hogy erről meggyőződhessünk Ausztriában és hazankban is. Igaz, hogy az említett helyek között vannak olyanok is, melyek ideig-óráig, az ellenük hozott szigoru rendeletek folytán, avagy épen kiüzetésük miatt (mert számos helyről számüzték őket) teljesen cigánymentesek voltak. Valamint bebizonyitott tény az is, hogy a déli országokat, mint Török- és Spanyolországot, vagy akár Magyarországot is sokkal inkább keresték fel, mint az északi tartományokat. Igy Német Francia és Angolországban, Hollandiában és Skandinaviában nagyon kevés cigány volt mindig. Különösen Németországban valósággal ritkaszámba ment. Ellenben Magyarországot és különösen Spanyol- és Törökországot rendkivül magas számban látogatták. Hogy miért? Ezt vándorló természetük és nomad életmódjuk — melyről semmi körülmények között le nem mondananak s amelytől soha sem voltak eltéríthetők — szinte magukkal hozzák. A hol az éghajlat zord és hüvös, ott nem igen volt maradásuk, ellenben a délvidéken egész telen át kényelmesen lakhattak a szabad ég alatt és nem kellett nekik sátrakban vagy barlangokban meghuzódniok.

— Terjünk most vissza a különböző országokban való letelepedésük idejére, valamint az ottan való tartózkodásuknak rövid történetére. Már 1417-ben Németországban találjuk őket, de Magyarországban már előbb lehettek, mert minden valószinüség szerint innen mentek csak Németországba. Körülbelül ezen időtájt már Svajcba és Olaszországba is vándoroltak be cigányok.

Ugylátszik, a cigányok beözönlése elé az illető országok lakói kezdetben nem igen gördítettek külöi akadályokat, őket szabadságaikban nem igen korlátozták és külön rendszabályokat nem igen hoztak ellenük. Ezen pedig annál inkább csodálkoznunk kell, mert az idegenszerü szokásokkal biró, más erkölcsü — ha ugyan lehetett náluk erkölcsről beszélni — és akkor még pogány oláh cigányok az akkor uralkodó szigoru korszellemhez fogva már puszta megjelenésükkel és életmódjukkal, különösen pedig tisztatalanságukkal, mely mindenkor jellemző tulajdonságaik közé tartozott, valósággal kivitták a civilizált Európai népek ellenszenvét és gyülöletét. Hogy a legtöbb helyen mégis — legalább kezdetben — elnézőleg megtürtek őket és jóakaróan bántak velük, annak nem lehet más oka, mint hogy Európa népei őket bizonyosan egy kegyetlenül üldözött fajnak és az ellenség által hazájából elkergetett népnek tartották és ennek következtében bizonyos szánalmat éreztek irántuk. Erkölcsi züllöttségüket, rossz tulajdonságaikat is szintén vándorló, folyton bujdosó, nyomoruságos és keserü életüknek tulajdonithatták és azt hitték, hogy szelid, jó bánásmód mellett majd lassankint megbarátkoznak a kulturával és hozzásimulnak ama népekhez, a melyek között tartózkodtak. Ehhez járult még az is, hogy ugy mint ma, mindenkor rendkivül képmutatók voltak és kitünően értettek ahhoz, hogy az emberekben szánalmat ébresszenek maguk iránt. Hiszen az oláh cigány gyakran még arra is képes, hogy gyermekét megcsonkitsa, ha ebből valamely hasznot huzhat.

Tényleg sikerült nekik többek között I. Zsigmond magyar király és német császártól szabadságlevelet szerezniök és annak birtokában azután egész Németországot elözönlötték.

Azonban az elnéző bánásmod, mellyel a népek irántuk viseltettek, nem tartott sokáig. Látva, hogy reményeik meg nem valósultak, hanem a cigányok nomád, vándor és minden tekintetben visszataszitós és elijesztő életmódjuktól el nem tértek, magukat semilyen erkölcsi vagy társadalmi törvényeknek alá nem vették, kezdték a legszigorubb és legradikálisabb rendszabályokat ellenük alkalmazni. 1500 körül Spanyolországból, Franciaországból és Svajcból mindnyájukat kiutasitották. Ezen országok példáját egymásután követték Olaszország, Németország és az északeurópai államok. A legszigorubban Hollandia bánt el velük, mert az országban való tartózkodásukat halálbüntetés mellet megtiltotta. Pedig lassankint mindenhol felvették — habár csak szinleg — azon országok vallását, a melyikben tartózkodtak.

Nálunk Ausztria-Magyarországon nem igen volt bántódásuk. Ellenben Mária Terézia királynő meg akarván őket menteni a civilizációnak és a kulturának, 1768-ban elrendelte, hogy nomád életmódjukkal hagyjanak fel és csak egy helyen lakhassanak. Hogy mindegyikük valamely iparágat tanuljon és folytasson, gyermekeiket pedig iskolába járassák. II. József is igyekezett őket megjavitani uj rendszabályok életbeléptetésével. Angolországban egy társaság is alakult a civilizáció terjesztésére a cigányok között, a mely ott meglehetős eredményeket tudott felmutatni. *J.*

huzott drótszállal.

TÖRHETETLEN!

Magyar

SIEMENS SCHUCKERT-MŰVEK

Budapest VI. Teréz-körut 36.

Szőlőoltványok.

szőlővesszők!

Magyarországon egyik legmegbízhatóbb szőlőtelep a **Molnár József szőlőtelepe Értarcsán (Biharm.)**, hol mindenféle borfajok a legkorábban érő csemegétől a legkésőbben érőig. Exquisit lugos és más különlegességek, valamint gyökeresített európai szőlővesszők a legutányosabb árakban kaphatók. Árjegyzék kívánatra ingyen és bérmentve küldetik

Cim: Molnár József
szőlőtelepe Értarcsán (Biharm.)
Sürgönycim ugyanaz.

AZ ÖREGEM

is mindig azt mondta, hogy ... gelőzésére, valamint finom, puha bőr ... fehér teint elére ... a legjobb szappan, mint a ... Stecken pferd» Lilienmilch-Teerschwefel-Seife. Védjegy: «Stecken pferd» Bergmann & Co. Tetschen a. E. Kapható minden gyógyszertár, drogueria, illatszer és minden e szakmába vágó üzletben. Darabja 80 fillér. Használatával csodálatosan tiszta ... a Bergmann ... «Mauerer» ... kérem fehér és finom női kezek ... ennek tubusa 70 ... kapható.

SZŐLŐOLTVÁNY

szőlővesszők és kitünő érmelléki hegyi borokra **tessek egy levelezőlapon INGYEN** kérni a most megjelent legujabb

nagy képes főárjegyzéket,

mely bárkinek és azonnal megküldetik. A legnagyobb és a legjobb hirnek örvendő érmelléki szőlőoltványok és vesszőszaporító telepek tulajdonosai: cime:

Györgyevich és Lakatos
szőlőnagybirtokosok
Székelyhid, (Biharmegye).

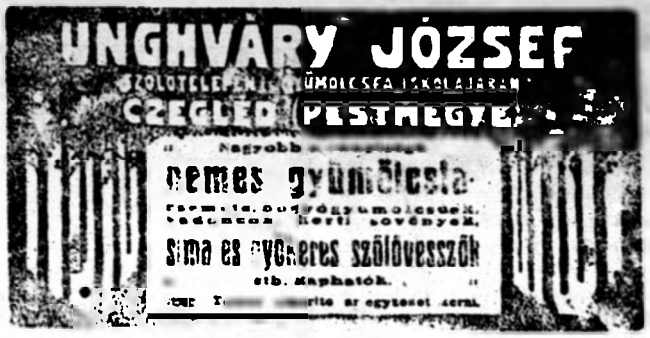

Villamos daráló-malom

Van szerencsém a n. é. közönség b. tudomására hozni, hogy **Czelldömölkön, a Gyár-utcában levő telkemen (Kórház-kert mellett)**

VILLAMŐZEMŰ

daráló malmot

rendeztem be.

Elvállalom mindennemű gabonanemüek darálását, melyet kifogástalanul végzek.

A darálást hétfőn, csütörtökön és szombati napon egész napokon, a többi napokon a fa-fürészelést teljesitem. Rossz idő esetén pedig szintén daralok.

Főtörekvésem oda irányul, hogy a nagyérdemü közönséget a legelőkuszmeretesebben szolgáljam ki.

Becses pártfogást kérve, kiváló tisztelettel

VARGA GYÖRGY, gépész.

Első pápai kád- és gőzfürdő.

Van szerencsém a n. é. közönség becses tudomására hozni, hogy a **Pápai Kád- és Gőzfürdő Részvénytársaság tulajdonát képező**

kád- és gőzfürdőt

a részvénytársaságtól örök áron megvettem és azt **saját kezelésem alatt** a kor igényeinek megfelelőleg átalakitva bocsátom a nagyérdemü közönség használatára.

Különös gondot fogok fordítani arra, hogy a fürdő helyiségeiben tisztaság és rend legyen, hogy igy a n. é. közönség minden kényelme állandoan biztositassék. Fürdőmben állandóan kitünő **női és férfi massziroző és tyukszemvágó** áll a n. é. közönség rendelkezésére.

A fürdőidő beosztása marad, mint eddig volt: hétfőn és csütörtökön délelőtt **gőzfürdő nők részére**, a többi napokon **férfiak részére**. A kádfürdőt azonban ugy a nők, mint a férfiak minden időben használhatják.

A fürdőárak az eddigiek maradnak. **Bérletjegyek** a fürdő pénztáránál válthatók azzal az előnnyel, hogy 12 jegyért 10 jegy ára fizetendő. Használat alkalmával kérem a bérletjegyet a fürdői pénztárnál **napi jegyért átcseréltetni**.

Ezek után kérve a nagyérdemü közönség jóindulatu támogatását,

vagyok tisztelettel **BALOGH GYULA**

Uj cipőraktár!

Czelldömölk és vidéke n. é. közönségének szíves tudomására hozom, hogy **Czelldömölkön, az apatsági székházban levő** első számu üzlethelyiséget (Gayer-cégge) szemben kibérelten, és ott **kész férfi-, fiu- és gyermek**

cipőraktárt

rendeztem be

Raktáron tartom úgy az egyszerü, mint a legdivatosabb cipőket, melyeket legolcsóbb áron árusitok.

A n. é. közönség b. pártfogását kérve,

kiváló tisztelettel

Klaffl Sándor.

Vizsgázott fütő,

– lakatos vagy kovács –

állandó alkalmazásra kerestetik. — Bővebb értesités a kiadóban nyerhető

BUTOROK

Halók, ebédlők, uriszobák, szalonok, teljes szalloda, kávéház, vendégelés kartelyberendezések, vas- és rezbutorok, szőnyegek, függönyök, csillárok, zongorák szállítatnak bárhová

készpénzért vagy rendkivül előnyös fizetési feltételekkel

Diszes nagy butoralbum 1 K

[illegible]

kal **díjmentesen küldetik bárhová**

MODERN

Lakberendezési Vállalat

Budapest, IV. Gerlóczy-u. 7.

(Központi városháza mellett.)

Hornyolt cserép

é géptégla

kitünő minőségü kapható

özv. Tory Györgyné

téglagyárában Czelldömölkön

Hornyolt cserép I. rendü 70 K.

Tartósságért szavatolás.

A „Valódi“ :Franck: kávépótlék ismertetőjele a kávédaráló.

Gyakran utánozzák.

Azért óvatosság a bevásárlásnál!

A „Valódi“ :Franck: a legjobb hazai nyersanyagból készíttetik.

= Gyár Kassán. =

KLAPPER FÜLOP butoráruházában

Czelldömölkön a róm. kath templom mellett (Gayer ház) **szerezhetők be legjobban és legolcsóbban különféle**

BUTOROK

gyermekkocsik, vasutas kézitáskák, szőnyegek, függönyök, ágygarniturák, böröndök, utazókosarak, erszények, kefeáruk, fésük, hajdiszek, bajuszkötők, pipere és fodrászati cikkek, gyógyszappanok kicsinyben és nagyban.

Teljes szoba- és konyhaberendezések.

Butorok rèszletfizetèsre is kaphatók.

Zálogház-megnyitás.

Van szerencsém Czelldömölk és vidéke érdekelt közönségét értesíteni, hogy **Pápai-utcában levő házamban**

zálogintézetet

nyitottam.

Különféle értékpapírokra kisebb-nagyobb **kölcsönöket** adok

Tisztelettel

Pálovits József

Üzlet-áthelyezés.

Tisztelettel hozom a n. é. közönség b. tudomására, hogy **Czelldömölkön, a Kossuth Lajos-utcában** (Simon Sándor-féle ház) levő

uriszabó üzletemet

a Haczky-féle házba az (Uj kávéházzal szemben) helyeztem át.

Midőn erről igen tisztelt rendelőimet értesítem, kérem további becses pártfogásukat.

Öltönyöket a legdivatosabb szabásban készítek.

Tisztelettel

Németh László

uri-szabó.

Szalay Gyula temetkezési vállalata Czelldömölk, Sági-utca.

Nagy választékban raktáron tartok díszes érc és fakoporsókat, koszorúkat és minden a temetkezéshez szükséges cikkeket.

Hullaszállítást s minden egyéb megbízást a legnagyobb gonddal, pontossággal végzek úgy, hogy a gyászoló családnak akár helyben, akár vidéken, miről sem kell gondoskodnia.

Temetéseket a legegyszerűbbtől, a legüzesebbekig elvállalok és azokat a megyelet megadásával végzem. Ravatalokat felállítok; mely czélra pompás díszletek állanak rendelkezésemre.

Városunk vidéke n. é. közönségének szives jóindulatát kérve vagyok mély tisztelettel

Szalay Gyula asztalos, Czelldömölk, Sági-utca.

Uj szabó-üzlet.

Czelldömölkön, a Gayer-féle házban szövetraktárral férfi-szabó üzletet nyitottam.

Midőn **ezt** a n. é. közönség becses tudomására hozom, kérve szives pártfogását, amit azzal fogok hálálni, hogy szaktudásommal a legszebb szabású férfiruhákat készítem.

Szövetraktáromban a legnagyobb választékban találangolszövetek és ezekből jutányos ... szolgálom ki rendelőimet.

Angol és francia szabású öltönyeim úgy ár, mint kivitel szempontjából rendelőim igényeit kielégítik.

Tisztelettel **WEISZ LIPÓT**, férfi-szabó.

Szalóky Zsigmond

kőfaragó

Czelldömölk.

Sirkőraktar: Szentháromság-tér

: Kőfaragó-telep : Kis-utca

Homokkő-, márvány-, g ánit- és syenit sirkőraktár.

Kataszteri földméréshez szükséges köveket raktáron tartok.

Épületmunkát és mindennemü javitásokat elfogadek és azokat jutányos áron készitem.

465/1912. végrh. sz.

Árverési hirdetmény.

Alulirott bírósági végrehajtó az 1881. évi LX. t.-c. 102. § értelmében ezennel közhirré teszi, a Czelldömölki kir. járásbiróságnak 1912. évi Sp. I 333/2. sz. végzése következtében dr. Scheiber Zsigmond ügyvéd által képviselt Weisz Kálmán kereskedő czelldömölki lakos felperes javára Czelldömölk községben 240 K s jár. erejéig 1912 évi julius hó 23-án foganatositott biztositási végrehajtás utján lefoglalt és 717 K 50 fill.-re becsült következő ingóságok, u. m. különféle gazdasági eszközök, darálógép, tejszürő készülék, szóró-rosták, hosszu láncok és egyéb tárgyakból álló ingóságok nyilvános árverésen eladatnak.

Mely árverésnek a czelldömölki kir. járásbiróság 1912 évi Sp. 333/3. sz. végzése folytán 240 K tőkekövetelés, ennek 1912 évi julius hó 1-ső napjától járó 5 százalékos kamatai és eddig összesen 92 kor. 60 fillérben biróilag már megállapitott költségek erejéig Czelldömölk községben felperestől bérelt magtárhelyiségben leendő megtartására **1912 okt. 14-ik napjának d. e. 9 órája** határidőül kitüzik és ahhoz a venni szándékozók ezennel oly megjegyzéssel hivatnak meg hogy az érintett ingóságok az 1881. évi LX. t.-c. 107. és 108. § a értelmében készpénzfizetés mellett, a legtöbbet igérőnek, szükség esetén becsáron alul is el fognak adatni.

Amennyiben az elárverezendő ingóságokat mások is le- és felülfoglaltatták és azokra kielégitési jogot nyertek volna, ezen árverés az 1881. évi LX. tc. 120. § értelmében ezek javára is elrendeltetik.

Czelldömölk, 1912. szeptember 29.

ZÁBORSZKY SÁNDOR
kir. bir. végrehajtó.

2116/1912. tkv.

Árverési hirdetményi kivonat.

A czelldömölki kir. járásbiróságnak, mint telekkönyvi hatóság közhirré teszi, hogy Csiszár József kemenesmagasi lakos végrehajtó Szabó Gyula ugyanotiani lakos végrehajtást szenvedő elleni 37 korona 54 fill. tőke és járulékai iránti végrehajtási ügyében a czelldömölki kir járásbiróság területén levő Kemenesmagasi határában fekvő. 1) a nemesmagasi 59 sz. tjkvi † 1 sorszám 72 hrsz. alatt felvett a beltelekben levő 1200 öles, egészben Szabó Gyula végrehajtást szenvedő tulajdonát képező házhely ingatlanra 25 kor-ban., 2) az ugyanazon tjkvben † 2 sor 73 hrsz alatt 104/a foglalt ingatlanra: 800 korban., 3) a nemesmagasi 598. sz. tjkvi † 1. sorszám 903/b hrszámu az aszali dülőben lévő szántóföld ingatlanból Szabó Gyula 10/24-ed rész illetőségére: 144 kor., 4) a nemesmagasi 671 sz. tjkvi † 1 sorszám 903/a/2 hrsz. az aszali dülőben levő szántóföld ingatlanból Szabó Gyula illetőségére vagyis az egész ingatlanra: 98 korban ezennel megállapitott kikiáltási árban és hogy a fennebb megjelölt ingatlanokat az **1912. október hó 7 (hét) napjának d. e. 9 órakor** Kemenesmagasi községházánál megtartandó nyilvános árverésen eladatni fognak.

Árverezni szándékozók tartoznak az ingatlanok becsárának 10% át készpénzben, vagy az 1881 LX. t.-c. 42. §-ában jelzett árfolyammal számitott és az 1881 évi november hó 1-én 3333 sz. a. kelt igazságügyminiszteri rendelet 8. §-ában kijelölt óvadékképes értékpapirokban a kiküldött kezéhez letenni, avagy az 1881. LX t.-c. 170. §-a értelmében a bánatpénznek e. bíróságnál előleges elhelyezéséről kiállitott szabályszerü elismervényt átszolgáltatni.

Czelldömölk, 1912. julius 28.

A kir. jbiróság, mint tkv. hatóság.

BARTHA sk kir. jbiró.

476./1912. vht. sz.

Árverési hirdetmény.

Alulirott bírósági végrehajtó az 1881 évi LX. t.-c. 102. §-a értelmében ezennel közhirré teszi, hogy a Czelldömölki kir járásbiróságnak 1912. évi Sp. II. 125/3 és Sp II. 124/3 sz. végzése következtében dr Scheiber Zsigmond ügyvéd által képviselt Pap Lipót jánosházai és özv. Szalay Józsefné mint kiskoru Szalay Ilona és t. gyámja czelldömölki lakos felperesek javára Kemenesszentpéter községben 800 K és 400 K s jár. erejéig 1912 évi szeptember hó 11-én foganatositott együttes kielégitési végrehajtás útján lefoglalt és 750 K 50 fillre becsült következő ingóságok, u. m. szobabeli butorok, 2 drb tehén, gazdasági eszközök, ágynemüek s egyéb tárgyakból álló ingóságok nyilvános árverésen eladatnak.

Mely árverésnek a Czelldömölki kir. járásbiróság 1912. évi V. 287 sz. végzése folytán 800 korona tőkekövetelés, ennek 1907 november 17-től és 400 K tőkekövetelés ennek 1909 évi április hó 3-ik napjától járó 7%-os kamatai és eddig összesen 207 K 42 fillérben biróilag már megállapitott költségek erejéig Kemenesszentpéter községben alperesek lakásán leendő megtartására **1912. évi október 16-ik napjának d. e. 9 órája** határidőül kitüzetik és ahhoz a venni szándékozók ezennel oly megjegyzéssel hivatnak meg, hogy az érintett ingóságok az 1881. évi LX. tc. 107. és 108. §-ai értelmében készpénzfizetés mellett, a legtöbbet igérőnek, szükség esetén becsáron alul is el fognak adatni.

Amennyiben az elárverezendő ingóságokat mások is le és felülfoglaltatták és azokra kielégitési jogot nyertek volna, ezen árverés az 1881. évi LX. tc. 20. §. értelmében ezek javára is elrendeltetik.

Czelldömölk, 1912 szeptember 30.

ZÁBORSZKY SÁNDOR
kir bir. végrehajtó.

Hölgyek figyelmébe.

Aki fess és kényelmes füzőt óhajt, rendelje meg

Győrött, Böbék Dánielné

Megyeház-utca 9. szám alatt levő mellfüzőkülönlegességi műtermében. A legujabb francia reform vagy igen kényelmes halcsont nélküli házi füzőt mértek után igen jutányos árban. Javitás és tisztitás szintén elfogadtatik.

Ugyanott utazónő felvételtik

MUSCHONG-BUZIASFÜRDŐ

BUZIÁSI PHÖNIX ÁSVÁNY VIZ

BÁKTERIUM MENTES

természetes ásványvíz

ÜDIT-GYÓGYIT. RÁDIUMEMANATION.

vese- és hólyagbajoknál, a vesemedence idült hurutjainál, hányó és fényképződésnél, a légutak és a kiválasztó szervek hurutos bántalmainál kitünő hatásunak bizonyult.

ORVOSILAG AJÁNLVA.

Főlerakat: Czelldömölkön Weisz Isidornál.

Nyomatott Dinkgreve Nándor villanyerőre berendezett könyvnyomdájában Czelldömölk.